

نقش طراحی کالبدی در امنیت روستایی (نمونه موردی شهرستان رشت)

سیده فاطمه امامی^۱
ژیلا وطن خواه کلورزی^۲
دکتر علیرضا دربان آستانه^{۳*}

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۶/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱/۲۵

چکیده:

وجود امنیت عمومی برای احساس رفاه و امنیت در هر محله‌ای حیاتی است. امنیت محله معضل پیچیده‌ای است که به شکل قوی وضعیت کلی محلات را به واسطه کیفیت خدمات‌رسانی تحت تأثیر قرار می‌دهد. هدف از پژوهش حاضر نقش طراحی کالبدی و بررسی عوامل مؤثر بر امنیت روستاییان در سطح روستاهای شهرستان رشت می‌باشد. تحقیق حاضر از نظر روش تحقیق کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی-تحلیلی است. به منظور بررسی بهتر در این پژوهش ابتدا ابعاد احساس امنیت به چهار بعد ناموسی، جانی، مالی و اجتماعی تقسیم شد و معرف‌های مرتبط در قالب گویه‌های طیف لیکرت طراحی و استخراج گردید. سپس از ۲۰ معرف برای سنجش اثرات کالبدی بر امنیت روستاییان و تجزیه و تحلیل استفاده شد. روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای (فیش‌برداری از کتاب، مقاله و منابع اینترنتی) و میدانی (پرسشنامه و مشاهده مستقیم و مصاحبه با سرپرست خانوارها) بود و برحسب ضرورت در هر یک از مراحل تحقیق، یکی از این دو روش به کار گرفته شد. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از آمارهای توصیفی (میانگین، فراوانی) و استنباطی (ضریب همبستگی، آزمون T تک نمونه‌ای و تحلیل واریانس) صورت گرفت. جامعه آماری تحقیق، خانوارهای روستایی ساکن روستاهای شهرستان رشت (۳۲۱۷۰۳) می‌باشد. در منطقه مطالعه شده، که بر اساس جدول مورگان تعداد ۳۸۴ پرسشنامه در منطقه تکمیل گردید. نتایج تحقیق حاکی از اثر گذار بودن شاخص‌های کالبدی در امنیت روستاییان است. نتایج تحقیق بیانگر این موضوع است که شاخص‌های جنسیت، سن، میزان تحصیلات، مسائل و مشکلات کالبدی، نوع حادثه وقوع یافته در محیط و نوع جرم به ترتیب تأثیر قابل توجهی بر احساس امنیت خانوارهای مورد مطالعه داشته است. بطوریکه بررسی‌ها نشان می‌دهد، جنسیت با ۵۵۰٪ بیشترین میزان تأثیر را بر متغیر وابسته یعنی همان امنیت را دارد و اینکه بیشترین احساس ناامنی در روستاها توسط زنان بوده است.

واژگان کلیدی: امنیت، طراحی کالبدی، ناموسی، جانی، مالی، اجتماعی

۱. کارشناس پژوهشی پژوهشکده محیط زیست سازمان جهاد دانشگاهی گیلان، رشت، ایران

۲. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه تهران، تهران، ایران

۳. استادیار گروه جغرافیا دانشگاه تهران، تهران، ایران

* astaneali@ut.ac.ir

مقدمه

امنیت از اولین نیازهای آدمی است و انسان‌ها همواره در تلاش بوده‌اند تا به نوعی امنیت خود را تأمین کنند. امنیت در گذشته‌های دور مفاهیم و مصادیق محدودتر و ابتدایی‌تری را شامل می‌شد و به مرور زمان با افزایش منازعات و چالش‌های اجتماعی به صورت وسیع‌تری در حوزه‌های مختلف مطرح شده است. امنیت از جمله پدیده‌های قابل توجهی است که از نیازها و ضرورت‌های اساسی فرد و جامعه به‌شمار می‌رود و فقدان آن و یا اختلال در آن پیامدها و بازتاب‌های نگران‌کننده و خطرناکی به دنبال دارد (پیلتن و برومند، ۱۳۹۳: ۱۱۹ به نقل از بذرافشان و طولابی نژاد، ۱۳۹۵: ۵۶).

امنیت را می‌توان به مفهوم مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بدون رضایت و در مورد افراد، به نبود هراس و بیم نسبت به حقوق و آزادی و مصون بودن از تهدید و خطر مرگ، بیماری، فقر و حوادث غیرمترقبه و در کل، هر عاملی که آرامش انسان را از بین ببرد؛ تعریف نمود (جانز^۱، ۱۹۹۹: ۱۰۲). امنیت مفهومی است که دو بعد ذهنی و عینی دارد. از بعد عینی، امنیت اجتماعی به معنای ایجاد شرایط و موقعیت ایمن برای افراد جامعه است و از بعد ذهنی، امنیت به معنای احساس امنیت است. بر این اساس امنیت، ارتباط مستقیمی با ذهنیت و ادراک مردم دارد. اگر مردم جامعه‌ای احساس کنند که پدیده امنیت کم‌رنگ شده و یا کاهش یافته است، ممکن است در مرحله اول آن را فقط به عنوان یک واقعیت ذهنی تلقی کنند، اما در مرحله بعد و به نحو ناخودآگاه به عنوان پدیده‌ای بیرونی تجلی خواهد یافت (حسینی نثار و قاسمی، ۱۳۹۱: ۲ به نقل از دربان آستانه و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۰۶). ناامنی مکانها و فضاهای عمومی، نشاط و سلامتی را در زندگی روزمره مختل می‌کند و با ایجاد مانع بر سر راه رشد فرهنگی و مشارکت عمومی، هزینه‌های زیادی را بر جامعه تحمیل می‌نماید (کامنا^۲، ۲۰۰۳: ۱۱۹). ترس و ناامنی در طی زمان، تأثیرات مخرب و منفی بر کیفیت زندگی دارد و منجر به مراقبت و محافظت غیر ضروری مردم از خودشان شده و آنها را از فعالیت‌های اجتماعی باز میدارد و سطح بی‌اعتمادی به دیگران را افزایش می‌دهد و در نهایت موجب کاهش و رکود کارکردهای اقتصادی و اجتماعی جامعه می‌شود (دانگس^۳، ۲۰۰۰: ۵۹۷). روستاها به مثابه یک موقعیت زیستی که در بردارنده حجم متراکمی از افراد گوناگون است در صورتی قادر به ایفای کارکردهای ویژه خود خواهند بود که امنیت در نزد ساکنان آن در حد قابل قبولی ارزیابی شود. به همین دلیل در این مطالعه سعی شد، احساس امنیت روستاییان با استفاده از فنهای آمار فضایی بررسی شود و برای تقویت احساس امنیت، عوامل مرتبط با آن شناسایی شوند (دربان آستانه

1. Jones
2. Camona
3. Doenges

و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۰۶). هدف اصلی در این پژوهش بررسی رابطه بین طراحی کالبدی در بحث امنیت در ۴ بعد، ناموسی، مالی، جانی و اجتماعی می‌باشد بر این اساس در این پژوهش به مولفه‌هایی چون احساس امنیت، میزان و انواع جرم‌های اتفاق افتاده در روستا، مسائل و مشکلات کالبدی در روستا بررسی شده است.

مطالعات متعددی در زمینه احساس امنیت در ایران و جهان انجام شده است. عمده مطالعات انجام شده بیشتر به لحاظ جغرافیایی در شهرها و بر اساس جنسیت بر روی زنان صورت گرفته و مطالعات اندکی در زمینه احساس امنیت و یا امنیت در نواحی روستایی انجام شده است.

نایی و سلیمانی (۱۳۹۶) در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی رابطه وضعیت کالبدی-فضایی، جرم و احساس امنیت در فضاهای شهری (مطالعه موردی پیاده‌روها در شهر خرم‌آباد) به بررسی رابطه میان کیفیت طراحی شهری، جرم و احساس امنیت در پیاده‌روهای شهر خرم‌آباد پرداخته‌اند، نتایج تحقیق بیانگر این امر است که بین امکان ارتکاب جرم و احساس امنیت رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. همچنین بین کیفیت طراحی شهری و احساس امنیت رابطه معناداری مشاهده شد. در مقام مقایسه بین کیفیت طراحی شهری و امکان وقوع جرم، متغیر جرم رابطه قوی‌تری با احساس امنیت وجود دارد.

میرحسینی و جهان‌بخش (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان بررسی مؤلفه‌های کالبدی بافت تاریخی بر امنیت محیطی گردشگران (مطالعه موردی محله چرخاب شهر اردکان)، به بررسی تأثیر مؤلفه‌های کالبدی بر افزایش امنیت محیطی محله چرخاب مورد هدف است. روش پژوهش، علی-مقایسه‌ای و تحلیل داده‌ها در نرم افزار SPSS صورت گرفته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد اگر چه بین دیدگاه گردشگران و ساکنین محله در زمینه مؤلفه‌های کالبدی محله اختلاف دیدگاه وجود دارد و از نظر گردشگران، محله ناامن‌تر است، اما در اولویت‌بندی مؤلفه‌های کالبدی از نظر هر دو گروه آسایش بصری در بالاترین رتبه و نفوذپذیری در پایین رتبه قرار دارد. در نهایت با ارائه راهبردهای کالبدی جهت ارتقاء امنیت محله پرداخته شده است.

رهنما و حسینیان (۱۳۹۴) در پژوهشی تحت عنوان تأثیر مؤلفه‌های کالبدی بر احساس امنیت در فضاهای عمومی (محله آبکوه شهر مشهد) به بررسی سنجش رابطه بین مؤلفه‌های کالبدی و احساس امنیت در فضاهای عمومی بر مبنای جنسیت در محله آبکوه مشهد پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که احساس امنیت با بالاترین درجه همبستگی معکوس به ترتیب با متغیرهای نزدیکی تقاطع‌ها، عقب نشینی‌ها و جلوآمدگی در بافت و عرض کم محور رابطه معناداری دارد. لذا می‌توان با اقدامات کالبدی، در بافتهای فرسوده و ناکارآمد شهری، احساس امنیت را به مناطقی که روزگاری بخش مهمی از هویت شهرها را تشکیل می‌داده‌اند، باز گرداند.

دربان آستانه و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی تحت عنوان تحلیل فضایی و پهنه‌بندی احساس امنیت روستاییان شهرستان شیروان و چرداول به ارزیابی و تحلیل احساس امنیت روستاییان این شهرستان پرداخته، روش تحقیق در این مطالعه، پیمایش و داده‌های مورد نیاز از ۴۴۵ نفر در ۱۶۶ روستای شهرستان شیروان و چرداول در سال ۱۳۹۰ گردآوری شد. نتایج تحقیق نشان داد، احساس امنیت روستاییان در سطح شهرستان با میانگین ۲/۴۶ (در بازه ۱ تا ۵) در حد متوسط و پایین می‌باشد. نتایج تجزیه وریانس یک طرفه نیز نشان داد اختلاف معنی‌داری بین دهستانهای شهرستان وجود دارد به نحوی که دهستانهای لومار، زردلان، آسمان‌آباد با میانگین احساس امنیت پایینتر در گروه اول و دهستانهای زنگوان، هلیلان، کارزان، شباب و بیجنوند با میانگین احساس امنیت بالاتر در گروه دوم قرار گرفتند.

ادیبی سعدی‌نژاد و عظیمی (۱۳۹۰) در مقاله‌ای تحت عنوان تبیین امنیت در محیط شهری بر مبنای پارامترهای کالبدی و طراحی (مورد شهر بابلسر) به بررسی امنیت در شهر بابلسر از دید شاخص‌ها کالبدی پرداخته‌اند که بر اساس بررسی‌های صورت گرفته در سطح محلات شهرهای بابلسر بر مبنای ۶ شاخص کالبدی (کیفیت معابر، بافت شهری، باز و بسته بودن فضا، پوشش گیاهی، روشنایی و مبلمان شهری) محلات ۴ (شهرک قائم)، ۳ (شهرک دانشگاه)، ۵ (شهرک ساحلی) و محله ۱۵ (نخست وزیری) از منظر شاخص‌های مورد بررسی دارای بهترین شرایط در مقایسه با سایر محلات در ارتباط با فرم کالبدی پیشگیر جرم دارند. در عین حال محلاتی که دارای کمترین استانداردهای لازم جهت کاهش زمینه بروز جرم هستند (محلات بی‌بی سروزه، جوادیه، کاظم‌آباد، یور محله بالا، محله ۱۶) در واقع محلاتی هستند که در موج چهارم توسعه‌ی شهر بابلسر عمدتاً در قالب اضطرار شکل گرفته و در بیش‌تر موارد محل سکونت افراد کم‌درآمد می‌باشد.

زنگی‌آبادی و زنگنه (۱۳۸۹) به بررسی احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهرهای کوچک و مرزی پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد ۸۱ درصد جامعه دارای احساس امنیت متوسط و بالا می‌باشند و تنها ۱۹ درصد احساس امنیت پایین دارند. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد متغیرهای عمل-کرد نیروی انتظامی، عملکرد رسانه‌ها، پایگاه اقتصادی و اجتماعی، اوضاع فیزیکی شهر، سرمایه اجتماعی و جنسیت توانسته‌اند ۹۵ درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین نماید.

نبوی و همکاران (۱۳۸۹) در مطالعه‌ای در شهر اهواز، امنیت اجتماعی افراد در سه بعد امنیت جانی، امنیت مالی و امنیت سیاسی مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحقیق حاکی از آن است که ساکنین، در امنیت مالی از کمترین میزان احساس امنیت برخوردارند. پس از آن، کمترین میزان مربوط به امنیت سیاسی افراد است و بیشترین میزان احساس امنیت افراد، مربوط به امنیت جانی آنها می‌باشد. یافته‌های تحقیق نشان داد از یک سو گرایش به مشارکت در تأمین امنیت بر احساس

امنیت اجتماعی افراد تأثیر بسزایی دارد، و از سوی دیگر پایین بودن احساس محرومیت نسبی عاملی است که فرد را بیشتر به طرف مشارکت در تأمین امنیت سوق می‌دهد.

تاجران و کلاکی (۱۳۸۸) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر عملکرد پلیس بر احساس امنیت شهروندان تهرانی پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد توانمندی پلیس یعنی قدرت سختافزاری و تظاهری پلیس بر عوامل اخلاقی و فعالیتهای اجتماعی ارجحیت دارد. همچنین بین دو متغیر توانمندی عملیاتی پلیس (سرعت عمل، امکانات و تجهیزات پیشرفته، و گشتهای منظم) و فعالیت‌های اجتماعی پلیس (مشارکت و ارتباط بیشتر با مردم) با احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری مشاهده شد.

کاراکوس و همکاران در سال (۲۰۱۰) در ترکیه، سعی در تبیین عوامل موثر بر احساس امنیت شهروندان نمودند. جامعه آماری تحقیق ۶۷۱۳ نفر از شهروندان شهری و روستایی ترکیه بود که به صورت تصادفی انتخاب شدند. نتایج تحقیق نشان داد بین احساس امنیت و متغیرهای سن، تحصیلات، مالکیت خانه، رضایت از همسایگان، اجرای قانون ارتباط مثبت و با متغیرهای جنسیت، درآمد، سکونت در شهر ارتباط منفی مشاهده شد.

لیتل و همکارانش در سال (۲۰۰۵) به بررسی احساس امنیت زنان در چهار روستا در کشورهای انگلستان و نیوزیلند پرداختند. پاسخگویان در سه مکان زنان خانه‌دار (در خانه)، زنان حاضر در فضای عمومی و زنان شاغل (محل کار) مورد مطالعه قرار گرفتند. نتایج این مطالعه نشان داد در طراحی فضای عمومی باید به امنیت کالبدی، دوستانه بودن فضا و کالبد توجه بیشتر شود تا زنان روستایی در چنین کالبدی احساس امنیت نمایند.

در این پژوهش سعی بر آن شده است تا با استفاده از تحقیقات صورت گرفته توسط نویسندگان مختلف در ابتدا به وضعیت امنیت در سطح روستا و نوع جرم‌های اتفاق افتاده در روستاهای مورد نظر و همچنین مسائل کالبدی که منجر به وقوع جرم می‌شود پرداخته شود.

مبانی نظری

مفهوم و تعریف امنیت

امنیت حالت فراغت نسبی از تهدید یا حمله و یا آمادگی برای رویارویی با هر تهدید و حمله‌ای را گویند. مفهوم‌های مرتبط با امنیت در فارسی کلاسیک با واژه‌های زنهار و زنهاری ادا می‌شود. اگر فرد یا مجموعه‌ای قصد کاهش امنیت فرد یا مجموعه دیگری را داشته باشد از فرایندهایی چون تحریم، تضعیف، خلع سلاح، آسیب‌رسانی، تفرقه افکنی و تهدید استفاده می‌کند. و برای افزایش امنیت از اقداماتی چون حفاظت حراست کنترل تقویت تسلیح مهار بیمه و... استفاده می‌شود.

امنیت به طول عمر زندگی اجتماعی قدمت دارد، اما بیشتر از چندین دهه از توجه علمی بهره‌ای ندارد. از این رو هنوز در خصوص حوزه معنایی آن پردازش نظری ادامه دارد. امنیت اجتماعی و مولفه‌های آن مانند: انسجام گروهی، نظم عمومی، سلامت و مهارت افراد، امید به زندگی و امنیت هویت، نقش مهمی در بقاء و بالندگی ملت‌ها دارند. امنیت اجتماعی به معنای تمهید فضا و ابزارهای لازم برای ابراز وجود و طرح نظر گروه‌های مختلف اجتماعی از قبیل زنان، جوانان، اقوام و اقلیت‌ها، هنگامی مؤثر و مطرح است که به عنوان یک امر گریزناپذیر یا یک ارزش پذیرفته شود.

امنیت اجتماعی مورد نظر، اطمینان خاطر جامعه در قبال تحولات عادی و تحرکات عمدی معطوف به سلامت و هویت خود است. همان‌گونه که دیده می‌شود در این تعریف، هویت گروهی فقط یکی از منابع نگرانی جامعه است. امنیت یکی از اصلی‌ترین شرط‌های پایداری و بقای جوامع در همه ادوار بوده است و به عنوان مقوله‌ای فراگیر و پیش شرط دره‌نوع برنامه‌ریزی سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جایگاهی برجسته دارد. اگر چه مفهوم امنیت در طول زمان بیانگر یک اصل بوده است، اما اگر با رویکردی تاریخی به امنیت ملی، توجه شود وجود تحولات مفهوم در آن قابل مشاهده خواهد بود. (مجیدی، ۱۳۸۶: ۳۱). تعبیر ارائه شده از امنیت نشان می‌دهد که این اصطلاح می‌تواند شامل حالت‌ها و وضعیت‌های کاملاً ذهنی (مانند احساس امنیت و راحتی) تا موقعیت‌های کاملاً بیرونی و عینی (دارا بودن موقعیتی ایمن و مطمئن) باشد. (ماندل، ۱۳۷۷: ۴۴).

در واقع کنش‌های متقابل اجتماعی دو یا چند نفره به ارتباطات متقابل اجتماعی می‌انجامد. این کنش‌ها و تعامل‌ها به تعبیر جامعه‌شناسان یا مثبت و پیوسته هستند و یا منفی و گسسته. از فرایند کنش‌های پیوسته و مثبت، همکاری‌وار کنش‌های ناپیوسته و منفی رقابت و ستیزه جویی حاصل می‌شود و از ترکیب این دو، فرایندی به وقوع می‌پیوندد که آن را اصطلاحاً همسازی می‌نامند. در یک اجتماع فرضی چنانچه کنش‌های مثبت و پیوسته در یک فرایند طولانی و به نحوی چشمگیر بر کنش‌های منفی و گسسته فائق آمده باشند، حالت صلح‌آمیز پدید می‌آید و در صورتی که به عکس کنش‌های منفی و گسسته غالب شده باشند، حالت جنگ افروزی رخ می‌نماید. «صلح پدیده‌ای است که در برابر جنگ قرار دارد و با امنیت همسو می‌باشد. به عبارتی صلح تولیدکننده‌ی امنیت می‌باشد» (حافظ نیا و دیگران، ۱۳۹۱: ۲۵۸). اکثر قریب به اتفاق تلاش‌ها تا امروز متوجه جنبه‌های نظامی امنیت بوده است که شکل اساسی عدم امنیت می‌باشد. با وجود این برخی معتقدند امنیت ملی در چارچوب محیط جدید امنیتی، تهدید اقتصادی را به‌طور فزاینده‌ای جانشین تهدید نظامی کرده است. به باور آن‌ها بر خلاف دوران جنگ سرد که در آن تقسیم ژئوپولیتیکی جهان جنبه‌ی ایدئولوژیک داشت در گروه‌بندی‌های نوین ژئوپولیتیکی جهان پس از جنگ سرد اقتصاد مبنای کار قرار گرفته است. با این تعریف تأمین استقلال اقتصادی و امکانات خود اتکایی

کشورها یکی از شرایط پیش برد مبانی امنیت ملی است. پیشرفت اقتصادی کشورها از این نظر حائز اهمیت است که رفاه نسبی مردم را فراهم می‌آورد و موجب ثبات سیاسی و اجتماعی کشورها می‌شود. به علاوه هر کشوری برای امنیت خارجی خود نیازمند به حد معینی از ثبات سیاسی و امنیت داخلی دارد این امر تا حدود زیادی مستلزم توسعه اقتصادی است. تا آنجا که برخی اندیشمندان با صراحت می‌گویند که امنیت ملی از توسعه سرچشمه می‌گیرد و حد و شاخص توسعه حد و شاخص امنیت ملی نیز هست (روشندل، ۱۳۷۴: ۱۲). اهمیت امنیت تابدان جاست که یکی از شاخص‌های توسعه اقتصادی کیفیت زندگی شهروندان بر حسب استانداردهایی چون امنیت، امید به آینده، خودشکوفایی، نرخ زاد و ولد و مرگ و میر می‌باشد.

در میان تعریف‌های مختلف از مفهوم امنیت وجوه مشترکی وجود دارد که عبارتند از:

امنیت شرایطی است که در چها چوب آن، فرد در مقابل خطرات، تهدیدات و زیان‌های ناشی از زندگی اجتماعی، مورد حمایت جمع (جامعه) قرار می‌گیرد. امنیت نیازی بنیادی و پایدار است که برآورده شدن سایر نیازهای جمعی نیز به وجود آن بستگی دارد (فرخی، ۱۳۸۹: ۷) برخی امنیت را به معنای نبود تهدید نظامی دانسته‌اند. برخی بر محافظت کشور در برابر حملات دانسته‌اند. در تعریف کلاسیک، امنیت را به معنای توانایی کشور در دفع تهدیدهای خارجی علیه حیات سیاسی یا منافع ملی خود می‌دانند. (در این تعاریف بر جنبه نظامی امنیت تاکید شده است) (روشندل، ۱۳۷۴: ۱۱).

با توجه به تمام تعاریف ارائه شده از امنیت باید توجه داشت دستیابی به امنیت مطلق غیر ممکن است در واقع امنیت ارزشی است که کشورها به میزان متفاوتی از آن بهره‌مندند، اما از امنیت تام برخوردار نیستند ضمن اینکه امنیت مطلق برای یک کشور به معنای عدم امنیت برای دیگر کشورهاست (روشندل، ۱۳۷۴: ۱۴). البته لازم به ذکر است در گذشته‌های دور امنیت فقط به نبود تهدید نظامی اطلاق می‌شد ولی امروزه مؤلفه‌های امنیت زیاد شده و تمام ابعاد سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی را شامل می‌شود و به عبارت دیگر توان یک ملت یا فرد در حفظ ارزش‌های داخلی در مقابل تهدیدهای خارجی را امنیت گویند (فرخی، ۱۳۸۹، ۷). در مؤلفه ایمنی، اشاره به موارد و عوامل محیطی است که در صورت عدم تأمین شرایط مطلوب وقوع حوادث اجتناب‌ناپذیر است و خطرات به صورت بالقوه و بالفعل جان و مال حاضران، عابران و ناظران را تهدید خواهد نمود (کلی و همکاران، ۲۰۰۹: ۲).

مؤلفه امنیت نیز اشاره به جرایم علیه اشخاص و اموال آن‌ها دارد که در صورت عدم تأمین شرایط پیش‌گیری کننده، اموال و جان حاضران، عابران و ناظران را به صورت بالقوه و بالفعل تهدید

خواهد نمود. یک فضای شهری امن در معنای کامل آن شامل هر دو مؤلفه فوق‌الذکر می‌شود و شرایطی که از فصل مشترک این دو به وجود آید را می‌توانیم به عنوان فضای شهری امن توصیف کنیم (راتراک^۱، ۲۰۱۰: ۹).

به طور کل دیدگاه‌های برخی از نظریه‌پردازان درباره امنیت از قرار زیر است:

جدول ۱- تعاریف کلیدی امنیت از دیدگاه صاحب‌نظران

دیدگاه‌ها	نظریه پردازان امنیت
امنیت، آزادی نسبی از تهدیدهای ویرانگر است (Undovic, 2001: 5).	مورس
امنیت، آزادی از تهدید و توان دولت‌ها و جوامع برای حفظ هویت مستقل خود است (Undovic, 2001, 5).	بوزان
مفهوم جدید امنیت به چهار زیرگروه تقسیم می‌شود: امنیت فردی، بین‌المللی و جهانی (Undovic, 2001, 5).	گریزولد
ارائه تعریفی کامل از امنیت، مستلزم بررسی مفاهیم کلیدی چون قدرت، تهدید و اتحادهاست.	ماندل
امنیت در معنای عینی، نبود تهدید در برابر ارزش‌های کسب شده و در معنای ذهنی، نبود ترس و وحشت، از جمله علیه ارزش‌هاست (۱۹۶۲، ۱۵۰).	ولفرز
امنیت پدیده‌ای ادراکی و احساسی است؛ یعنی برای تحقق آن باید این اطمینان در ذهن توده مردم، دولتمردان، زمامداران و تصمیم‌گیرندگان به وجود آید که ایمنی لازم برای ادامه زندگی بدون دغدغه وجود دارد (۱۳۸، ۱۴۸).	خوشفر
امنیت، تولیدی اجتماعی و کثیرالابعاد است که مولفه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و دینی-فرهنگی دارد و ایجاد و حفظ و نگهداری آن، نیازمند رویکردی همه‌جانبه به ابعاد مختلف زندگی اجتماعی و داشتن راهبرد (استراتژی)های جامع است (۱۳۹۰، ۱۰۹).	غفاری

احساس امنیت در محله

وجود امنیت عمومی برای احساس رفاه و امنیت در هر محله‌ای حیاتی است (کیمبر^۲، ۲۰۰۹: ۴). امنیت محله معضل پیچیده‌ای است که به شکل قوی وضعیت کلی محلات را به واسطه کیفیت خدمات رسانی تحت تأثیر قرار می‌دهد. اهمیت امنیت محله با نگرانی‌های عمومی، ممانعت از وقوع جرم و کاهش آن در ارتباط است و می‌تواند باعث کاهش سطوح رفتارهای ضد اجتماعی و بی‌نظمی

1. Rothrock
2. Kimber

گردد (لاورنس^۱، ۲۰۰۶: ۴۸). امنیت محله یکی از برترین دارایی‌های محله است. از آنجایی که امنیت محله با احساس امنیت شخصی مردم و احساس راحتی آنها در مکان‌هایی که زندگی و کار می‌کنند و وقت آزاد خود را می‌گذرانند در ارتباط است، این مفهوم بر چگونگی ارزشیابی مردم از محلاتشان تأثیر می‌گذارد و به عنوان بخش اصلی آن چیزی که از محله، یک مکان خوب برای زندگی می‌سازد تعریف می‌شود (همان منبع، ۲۷). علاوه بر پاکیزگی، کیفیت محیط کالبدی و احساس امنیت از جمله مسائل کلیدی برای مردم در محلاتشان است (کیمبر، ۲۰۰۹: ۵). بنابراین احساس امنیت بر درک نوع و شدت مشکلات محلی، ترس از جرم و همچنین به صورت خاص ادراک جرم تأثیرگذار است (اداره پلیس بریجواتر^۲، ۲۰۰۷: ۴۴).

کیفیات محیط کالبدی و احساس امنیت

حس مکان و احساس تعلق افراد به آن، یک رابطه دوسویه با احساس امنیت در شهرها دارد. افزایش امنیت در شهرها افزون بر مزایایی چون تقویت هویت، سرزندگی، کارایی و زیبایی فضا، مزایای اقتصادی نیز به همراه دارد. فضاهای امن که مردم در آن حضور قوی دارند برای سرمایه‌گذاری و کسب و کار جذاب‌تر بوده و در نتیجه از نظر مالی دارای ارزش و تقاضای بیشتری خواهند بود و بالعکس فضاهای ناامن، مرده و خطرناک به تدریج و هرروز بیش از روز قبل دافع مردم و سرمایه‌گذاران خواهد بود. تأمین امنیت در فضاهای شهری تنها حرکت یک طرفه و از بالا به پایین نیست، بلکه با افزایش حس مشارکت مردمی و استفاده از تدابیر طراحی شهری می‌توان امکان سهولت مداخله مردم به منظور ارتقاء امنیت و ایجاد فضاهای امن در شهرها را فراهم نمود (حسینیون، ۱۳۸۶: ۸۸). مشارکت شهروندان در حفاظت از خیابان‌های شهری می‌تواند منجر به ایجاد نظارت اجتماعی گردد، و آن نیز به نوبه خود باعث بهبود وجهه اجتماعی فضا و افزایش امنیت می‌گردد و افزایش امنیت نیز منجر به حضور هر چه بیشتر شهروندان شده و این چرخه تکاملی همچنان ادامه می‌یابد (پاکزاد، ۱۳۸۳: ۱۵). امنیت اجتماعی و به طور خاص احساس امنیت، با فضا و ساخت و ساز در ارتباط مستقیم می‌باشد، فضایی با طرح و کالبد نامناسب زمینه‌ساز انواع آسیب‌هاست و این فضاها، تبدیل به فضایی بی‌دفاع برای زنان و تهدید کننده امنیت اجتماعی می‌شود. بسیاری از صاحب‌نظران بر این عقیده‌اند که با دستکاری کالبدی فضاها و تلطیف آن می‌توان احساس امنیت را ایجاد نمود و بدین ترتیب حضورپذیری افراد در فضای شهری را افزایش داد (ذوقی تنکابنی، ۱۳۸۸:

1. Lawrence

2. Bridgewater Police Department

۴۲). بدین معنی که محیط ساخته شده می‌تواند با خلق فضایی دوستانه و با کیفیت، مردم را از طریق ایجاد احساس امنیت به خیابان دعوت نماید (گهل^۱، ۲۰۰۰: ۶۲).

از جمله این اقدامات کالبدی می‌توان به مواردی نظیر، پرهیز از ایجاد گوشه‌های تاریک و مخفی، روشنایی متناسب با حرکت پیاده‌ها، پراکندگی مناسب نقاط فعال و روشن در طول خیابان شهری، استقرار واحدهای مسکونی در برخی نقاط مسیر به خصوص در طبقات فوقانی بدنه‌ها به دلیل اینکه حیات دائمی که دارند به‌عنوان سیاست‌های ایجاد امنیت در خیابان‌ها اشاره نمود (پاکزاد، ۱۳۸۶: ۲۳).

نظریه پیشگیری از جرم از طریق طراحی

محیط (CPTED): این نظریه تحت‌تأثیر اندیشه‌های جفری (۱۹۷۱) و جین جیکوبز (۱۹۶۱) به وجود آمد. البته کلارک، کرنیش، تایلور و هارل مبانی نظری جرم‌شناسی پشتیبان را برای نظریه CPTED فراهم کردند. نظریه CPTED یا نظریه «پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیط»، دقیقاً به بررسی فرم و کالبد شهری و ارتباط آن با جرایم شهری می‌پردازد. CPTED بر اساس تعریف انسیتوی ملی جرایم در آمریکا عبارت از: طراحی و استفاده مناسب از محیط ساخته شده، که می‌تواند باعث کاهش ترس و وحشت از جرم و بهبود کیفیت زندگی گردد (ایرانمنش، ۱۳۸۴: ۱۶ به نقل از ادیبی سعدی‌نژاد و عظیمی، ۱۳۹۰: ۸۴). بر اساس این نظریه طراحان و برنامه‌ریزان شهری با آگاهی و تجربه‌ای که در اختیار دارند با توجه به ظرفیت ساخت‌وساز محیط برای کاهش ترس از جرایم و کاهش پتانسیل‌های تخلف (در محیط) اقدام به طراحی و برنامه‌ریزی شهری می‌کنند (گوزنژ، ۲۰۰۲: ۱۲۹). خانم جیکوبز در کتاب مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکایی به عامل خیابان بیش از هر عامل دیگری در ایجاد امنیت شهری معتقد است: «اگر خیابان‌های شهر از وحشیگری و ترس در امان باشند شهر از وحشیگری و ترس در امان است. هنگامی که گفته می‌شود شهر خطرناک است اساساً آنچه مورد نظر است این است که در خیابان‌های آن احساس امنیت نمی‌شود» (جین جیکوبز، ۱۹۶۱: ۱۳۲). به نظر خانم جیکوبز عواملی چون مکان‌های پرنور و پررفت‌وآمد که دارای چشمان مراقب بوده و مشارکت مردم در آن زیاد باشد و پیاده‌روهایی آن، به حد کافی وسیع و بزرگ باشند در شکل‌گیری محیط شهری امن مؤثر می‌داند و برای خیابان‌های شهر تنوع کاربری را پیشنهاد می‌کند (کلانتری، ۱۳۸۰: ۳۱).

1. Gehl
2. Cozens

هابرماس نیز با انتقاد از معماری مدرن، معتقد است «بلوک‌ها در گذشته رو به خیابان داشتند و در پشت‌شان حیاط و باغ بود. امروزه این سبک معماری قدیم بر اثر تغییراتی که در شکل خیابان و میدان‌ها به وجود آمده به هم خورده است. در سبک معماری جدید جایی برای حوزه خصوصی جداگانه اشخاص وجود ندارد و هیچ فضای گسترده‌ای برای روابط جمعی و ملاقات‌های عمومی لحاظ نشده است (هابرماس، ۱۳۸۴: ۲۵۲).

معماری به نام اسکار نیومن (۱۹۷۰) نیز ایده‌هایی را برای طراحی فیزیکی محله‌ها به نحوی که از بروز جرم جلوگیری شود، ارائه داده است. وی معتقد است دو عامل کالبدی و اجتماعی در بیش‌تر موارد اهمیت می‌یابند. عامل کالبدی شامل «اندازه مجموعه» و «تعداد خانوار» هایی است که در ورودی‌های عمومی یک ساختمان شریک بودند که هر چه میزان مشارکت بیش‌تر باشد میزان جرایم نیز بیش‌تر است و عامل اجتماعی عبارت است از «میزان درآمد خانوارها» و «نسبت نوجوانان به بزرگسالان». از نظر وی اندازه ساختمان تأثیر عمده‌ای بر ترس از ارتکاب جرایم و ثبات جامعه دارد، که به شرح زیر است: ۱- نحوه استفاده از فضاهای عمومی در مجموعه مسکونی ۲- روابط اجتماعی با همسایگان ۳- میزان احساس کنترل بر مناطق عمومی داخلی-خارجی مجموعه (مرادی، ۱۳۸۱: ۱۹).

لذا جدیدترین نظریات، رابطه جرم را با بافت، فرم و کالبد بیان می‌کنند. این مسأله از اوایل دهه ۶۰ به تدریج در کشورهای غربی مطرح شد. علاوه بر موارد ذکر شده در مکاتب قدیمی‌تر نیز گاهیبه این مسأله توجه شده است مثلاً در مکتب اکولوزی شهری (۱۹۱۶) تا حدی به تأثیر محیط در شکل‌گیری جرائم توجه شده است: بر اساس دیدگاه اکولوژیکی در مورد جرائم شهری نظریه «محیط مساعد» مطرح شده که در آن به بیان تأثیرات محیط زندگی جهت ارتکاب انواع جرائم پرداخته می‌شود؛ لذا در این نظریه صرفاً به چند منطقه ویژه شهری که جرم خیز هستند مانند بخش مرکزی توجه نمی‌شود، بلکه تمام مناطق شهری در رابطه با انواع جرایم مورد بررسی قرار می‌گیرد و میزان جرایم را در خصیصه‌های مکانی جستجو می‌کنند (شکویی، ۱۳۶۵: ۱۰۲). لذا انواع فضاهای شهری، کاربری و کارکرد شهر در بروز جرم یا پیشگیری از آن موثرند، برخی از فضاهای شهری مستعد و تسهیل‌کننده بزهکاری و برخی دیگر مانع و بازدارنده آن هستند. از طرفی برخی فضاهای شهری مانع وقوع جرم می‌شوند به عنوان مثال اماکن و محدوده‌هایی با نورپردازی‌های مناسب، دید و چشم‌انداز خوب حصار، برجین، نرده و یا نصب تابلو و علامت‌های هشدار و نگهبان از عوامل مهم در کاهش جرم محسوب می‌شوند (لطفی و همکاران، ۱۳۸۹: ۲۳).

برنامه‌ریزی در راستای ایجاد امنیت

با توجه به آنچه در باب امنیت و اهمیت آن گفته شد نیاز به برنامه‌ریزی در این زمینه مطرح می‌شود. از آنجایی که امنیت کالای گران قیمتی است که عرضه‌ی فراگیر سخاوتمندانه و بی‌منت آن از سوی دولت و ساختار سیاسی انتظار حداقل هر شهروند در هر زمان و مکان بوده است. پاسخ مقتضی به این تقاضا هم نیازمند آمادگی ذهنی و برنامه‌ریزی متولیان امنیت با توجه به امکانات و ابزارهای در اختیار و با توجه به میزان اثر بخشی و تحلیل هزینه - فایده اقدامات در راستای ایجاد و تضمین امنیت است (آقابابایی، خانعلی‌پور، ۱۳۸۹: ۱). برای ایجاد این چنین امنیتی علاوه بر تصمیم‌گیری و سیاستگذاری‌های مسئولین، مشارکت شهروندان هم نقش بسیار زیادی در تداوم و بقای امنیت ایجاد شده دارد که به چند مورد از این تصمیم‌گیری‌ها و سیاستگذاری‌ها توسط دولت و مردم اشاره می‌شود:

مثلا با ایجاد منطقه‌ی پایدار در شهرها؛ این منطقه‌ها به محله‌هایی مربوط می‌شود که از امکانات مورد نیاز برای بهره‌مندی از یک زندگی متمدانه برخوردارند، محله‌هایی که پیر و جوان در آن بتوانند به طور هماهنگ و در امنیت زندگی کرده و از منافع اجتماعی و دیگر منافع که بخشی از جامعه زنده و پویاست داراست بهره ببرند (کلکوهن، ۱۳۷۶: ۳۵۴).

مورد بعدی که برای افزایش امنیت و کاهش جرم در منطقه مورد نظر در نظر گرفته شده به کیفیت اداره و نگهداری محیط و ساخت و سازها مربوط می‌شود. تا جایی که خانه‌ها و محیط‌هایی که نگهداری آن‌ها مشکل است بر سطح جرم و ترس از جرم نقش بسزایی داشته است (کلکوهن، ۱۳۷۶: ۳۵۴).

برای مورد بعد می‌توان به طور مثال به نقش نگهبانان در بریتانیا اشاره کرد که در واقع آن‌ها یکی از راهبردی‌ترین شاخص‌های دولت بریتانیا بوده‌اند. و به شکل موفقیت‌باری در افزایش امنیت و کاهش جرم در مناطق مسکونی و رفتارهای ضد اجتماعی نقش داشته‌اند آن‌ها در کنار پلیس فعالیت می‌کنند و به جای پلیس کار نمی‌کنند و با اندیشیدن تدابیری مانند پاک کردن شعارها و نقاشی‌ها از روی دیوار، نظافت محیط توانستند در تبدیل منطقه به مکان بهتری برای زندگی نقش بسیار موثری داشته باشند (کلکوهن، ۱۳۷۶: ۳۵۴). علاوه بر امنیت خصوصی که در قلمرو پیشگیری وضعی دارای اهمیت ویژه می‌باشد امروزه در برخی از کشورهای غربی در جهت هر چه مردمی‌تر شدن نهاد پلیس در کنار پلیس دولتی از پلیس محلی نیز استفاده می‌کنند.

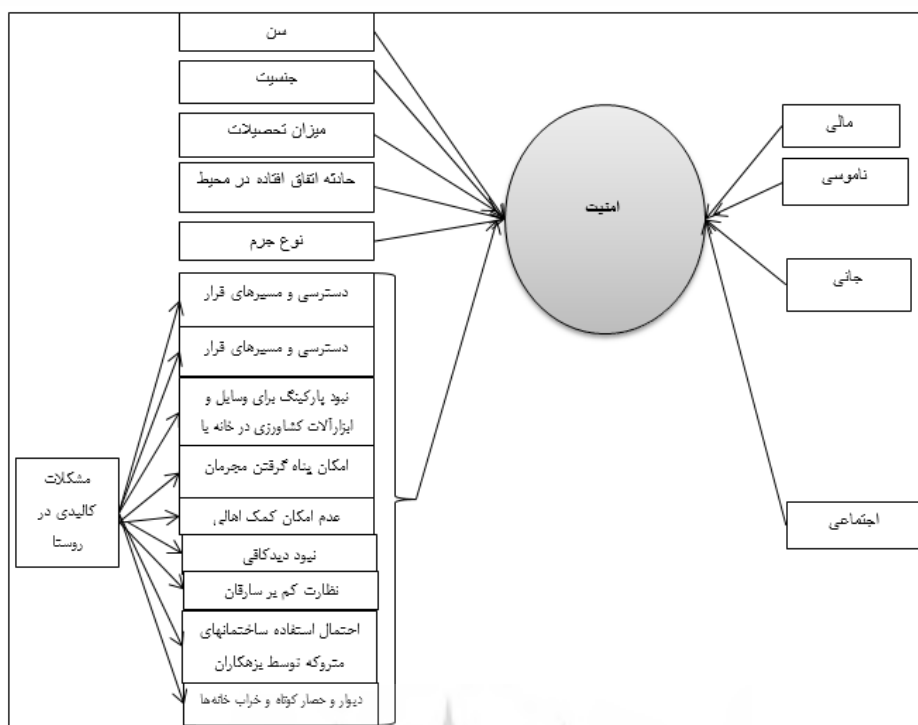
امنیت و توسعه

ضرورت پرداختن به موضوع امنیت از آنجایی مهم می‌نماید که وابستگی متقابل میان امنیت و توسعه اجتناب‌ناپذیر است. امنیت زمینه‌ساز و بستر توسعه اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی است و هم از این عناصر تأثیر می‌پذیرد (کاظمی مطلق، ۱۳۸۹: ۱).

صاحب‌نظران بر این عقیده‌اند که بین توسعه و امنیت، تعامل و رابطه‌ای متقابل وجود دارد. در عین حال که در سایه امنیت، آرامش و ثبات به وجود می‌آید، رشد و توسعه پایدار نیز معنی و مفهوم پیدا می‌کند. از جانب دیگر توسعه‌یافتگی، کشور را امن‌تر می‌کند و آن را در مقابله با چالش‌های امنیتی، تواناتر می‌سازد. به همین دلیل کشورهای در حال توسعه، برای مقابله با چالش‌های عدیده‌ای که امنیت‌شان را تهدید می‌کند، در قیاس با کشورهای توسعه‌یافته توانایی‌های محدودتری دارند. با توجه به این توضیحات و ارتباط جدایی‌ناپذیر امنیت و توسعه پرداختن به مفهوم توسعه ضروری می‌نماید. توسعه به مفهوم تأمین آرزوها و ایده‌ها در ارتباط با بینش و نیازهای ما است " (الیوت، ۱۳۷۸: ۷) توسعه که در درون خود مفاهیمی چون: رشد، تکامل، تغییر حالت از یک وضع به وضع دیگر و ... را به همراه دارد. از جمله موضوعات مهم و بحث‌انگیز عصر حاضر است که یکی از دلایل اهمیت این مفهوم توانایی پرداختن بر ابعاد کیفی قضایا علاوه بر ابعاد کمی می‌باشد. اندیشیدن درباره‌ی توسعه، به ویژه در ارتباط با تئوری توسعه بر پایه بحث و گفت‌وگوست. نظریه به راهی، جهت سازماندهی حجمی از اطلاعات به صورت منسجم به منظور ارائه‌ی توضیحات پیرامون اشاره می‌کند. بنابراین یک تئوری خوب باید درک پدیده‌ها را آسان‌تر کند، همان‌طور که برای توضیح علت‌ها و معلول‌ها تلاش می‌کند. تئوری‌های توسعه به نوبه‌ی خود مجموعه‌ای از پیشنهادات هستند که هدف آن‌ها توضیح چگونگی توسعه در گذشته و آینده می‌باشد. این تئوری تجزیه و تحلیل می‌کند که مشکلات توسعه چگونه به وجود آمده‌اند و بهترین راه‌ها برای مقابله با آن‌ها را بیان می‌کند (کنت و مک لوبین، ۱۳۹۱: ۵۲) در واقع " توسعه به مفهوم بهبود و موجب پیشرفته‌تر شدن شرایط و وضعیت است " (رکن‌الدین افتخاری، ۱۳۸۹: ۲۱۴) توسعه در پی رسیدن به عدالت اجتماعی، رفع و یا کاهش فقر و تبعیضات مکانی، امکان‌دستیابی همگان به اشتغال، حفظ حقوق شهروندی و رشد و اعتلا اجتماعی و به مشارکت گرفتن مردم و بسیاری از مفاهیمی است که در همگی آن‌ها مفاهیمی چون: تعالی، تحول، تغییر و پیشرفت مستمر است و این بدان جهت است که توسعه، رشد اقتصادی، رشد اجتماعی و سیاسی را به عنوان هدف در نظر نمی‌گیرد بلکه اینان به عنوان ابزاری برای رسیدن به تکامل و توسعه‌ی (پایدار) می‌داند. توسعه اگر به درستی در مسیر اجرا قرار گیرد و موانع سر راه آن به حداقل رسد توانایی برانگیختن مشارکت مردم و بارور کردن توانمندی‌های متخصصین و ساماندهی اوضاع حکومت‌ها نقش بسزایی

خواهد داشت. چنین نگرشی به توسعه و تبدیل آن به یک الگو همه ی انسانها را قادر می سازد که توانایی های خود را به بیشترین حد ممکن گسترش دهند و از این توانایی ها در تمامی ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی بهره گیرند تا توسعه بتواند "نیازهای ارگانیک شهر را (نیاز به اکسیژن، نیاز شهرنشینان به آب، تدارکات غذایی شهرها و مصالح ساختمانی و مواد اولیه شهرها و مصرف نیرو در شهرها) فراهم سازد (خمر، ۱۳۸۸: ۲۷۲-۲۸۰). از دیگر اهدافی که امنیت ایجاد شده در هر منطقه دارد رسیدن به توسعه پایدار است. توسعه پایدار به عنوان فرایندی است که نسل های آینده از سرمایه ی سرانه ی معادل آنچه که نسل امروزه دارد یا بیشتر از آن بهره مند شوند که به طور سنتی این سرمایه طبیعی، فیزیکی یا تولید شده و انسانی می باشد. که با هم ثروت ملل را تشکیل داده و بستر توسعه و رشد اقتصادی را می سازد (شجاعی با غینی و همکاران، ۱۳۸۶: ۱۱) بنابراین امنیت در یک منطقه زمینه را برای شکوفایی اقتصادی هم فراهم می کند. وقتی از امنیت در شهرها سخن می گوئیم شاید لازم باشد از مکاتب فکری که برای معنای شهر ساختاری اجتماعی قائلند نه به گونه ای که از معماری مکان هایی خاص استنباط می شود نظیر دیدگاه (هانری لوفورنو مارکسیست) یاد کرد (ساوج، ۱۳۷۲: ۱۰۸). که می گوید فرایند تفکیک اجتماعی در شهر نباید مستقل از فضای اشتغال مورد ملاحظه قرار بگیرد، بلکه ترکیب آن ها با یکدیگر اشکال مشخصی از نابرابری شهری را ایجاد می کند.

شهرک نشینی که در قرن ۱۹ اغلب مربوط به منطقه کارگر بود و شهرک ها در نزدیکی محل کار بود شاید به علت نقشی که در تراکم زیادی جمعیت از شهرها داشت و امکان جابجایی بدون وسایل نقلیه را فراهم می کرد در ایجاد امنیت اجتماعی نقش مهمی را ایفا می کرد این شهرک ها ابتدا در مناطق سرمایه داران و بعد بخش هایی از طبقات متوسط و در نهایت در طبقه کارگر رونق گرفت و به طور کلی از دهه ای به دهه دیگر و از کشوری به کشور دیگر متفاوت بود (ساوج، ۱۳۷۲: ۱۰۶).

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

تحقیق حاضر از نظر روش تحقیق کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی - تحلیلی است. برای بررسی بهتر در این پژوهش ابتدا ابعاد امنیت به چهار بعد ناموسی، جانی، مالی و اجتماعی تقسیم شد و مطابق (جدول ۱) معرف‌های مرتبط در قالب گویه‌های طیف لیکرت طراحی و استخراج گردید. سپس از ۲۰ معرف برای سنجش اثر کالبد احساس امنیت روستاییان و تجزیه و تحلیل استفاده شد (جدول ۲). متغیر مستقل تحقیق، مسائل کالبدی روستا و متغیر وابسته آن احساس امنیت روستاییان می‌باشد.

روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای (فیش‌برداری از کتاب، مقاله و منابع اینترنتی) و میدانی (پرسشنامه و مشاهده مستقیم و مصاحبه با سرپرست خانوارها) بود و برحسب ضرورت در هریک از مراحل تحقیق، یکی از این دو روش به کار گرفته شد. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از آمارهای توصیفی (میانگین، فراوانی) و استنباطی (ضریب همبستگی، آزمون T-تک نمونه‌ای و تحلیل واریانس) صورت گرفت. جامعه آماری تحقیق، روستاییان ساکن روستاهای شهرستان رشت می‌باشد. در منطقه مطالعه شده، ۲۹۹ روستای دارای سکنه وجود دارد که در مجموع دارای

۳۲۱۷۰۳ خانوار و ۹۵۶۹۷۱ نفر جمعیت‌اند. واحد تحلیل، خانوارهای ساکن در این روستاها بودند، که به علت گسترده بودن تعداد روستاها، انتخاب روستاها از طریق روش تصادفی انتخاب شدند (از هر بخش با توجه به بزرگی بین ۳ الی ۴ روستا انتخاب شدند)، بر این اساس جامعه آماری تحقیق ۳۸۴ نفر به روش تصادفی نمونه‌گیری شدند و مورد آزمون قرار گرفتند.

به منظور سازگاری درونی و پایایی پرسشنامه در گویه‌های طرح شده از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و برای این منظور در مرحله پیش آزمون تعداد ۳۰ پرسشنامه تکمیل و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۵ درصد به دست آمد، که نشان دهنده سطح پایایی خوب پرسشنامه است.

جدول ۲- ابعاد احساس امنیت و شاخص‌های آن (متغیر وابسته)

ابعاد	مولفه‌ها
مالی	حمل پول نقد به مقدار زیاد، خالی گذاشتن منزل به مدت چند روز، ترک و رها کردن اتومبیل در خیابان بدون قفل و دزدگیری، به همراه داشتن کیف، تلفن همراه یا سایر لوازم قیمتی
ناموسی	تردد همسر به تنهایی در شب، اشتغال همسر و دخترانم بیرون از منزل، بیرون رفتن زنان و دختران از منزل به تنهایی
جانی	تردد با ماشینهای مسافرکش به تنهایی، قدم زدن در مسیرهای خلوت، به تنهایی در منزل ماندن
اجتماعی	فرستادن کودکان به مدرسه در مسیر طولانی، مشاهده نزاع و درگیری خیابانی در روستا، شیوع مواد مخدر در بین جوانان روستا

جدول ۳- ابعاد و مولفه‌های مسائل کالبدی

ابعاد	مولفه‌ها
دسترسی و مسیرهای فرار برای مجرمان	مجاورت با اتوبان یا جاده بین شهری، مجاورت با کارخانه‌ها و شهرک‌های صنعتی
امکان پناه گرفتن مجرمان	مجاورت با بناهای مخروبه
عدم امکان کمک اهالی	قرار گرفتن منزل در حاشیه روستا
نبود دید کافی	کوچه‌ها و خیابان‌های تنگ و باریک، کوچه‌ها و خیابان‌های پر پیچ و خم، رشد بیش از حد درختان و کاهش میدان دید اطراف، نورپردازی نامناسب معابر (فاصله زیاد بین دو تیر چراغ برق و تاریکی بین این دو)

ساختمان‌های متروکه	احتمال استفاده توسط بزهکاران و مجرمان، فضاهای خالی زیاد (زمین‌های مخروبه‌ها و خانه‌های خالی) در اطراف خانه‌های شما،
رفاه و آسایش روستاییان	عدم وجود فضای مناسب برای استراحت افراد سالمند در چهارراهها و ورودی کوچه‌ها مثل تعبیه صندلی (این افراد نظاره‌گران خوبی هستند)، نبود فضای عمومی مناسب برای گذران اوقات فراغت کودکان برای افزایش نظارت بر روستا، جاده ورودی روستا از ظاهر خوبی برخوردار نیست و در فصل زمستان و بهار (که هوا ابری و بارندگی هست) امکان رفت و آمد افراد پیاده وجود ندارد.
سایر موارد	سایر موارد وجود فضاهای تخلیه زباله و نخاله در داخل روستا یا در مسیر ورودی و خروجی روستا، پراکندگی زیاد خانه‌های روستا و عبور مرور کم اهالی در شب و ظهر، طرز برخورد یا واکنش غیرمسئولانه اهالی به جرم (مسئولیت پذیر نیستند)، نبود پارکینگ برای وسایل و ابزارآلات کشاورزی در خانه یا روستا، دیوار و حصار کوتاه و خراب خانه‌ها.

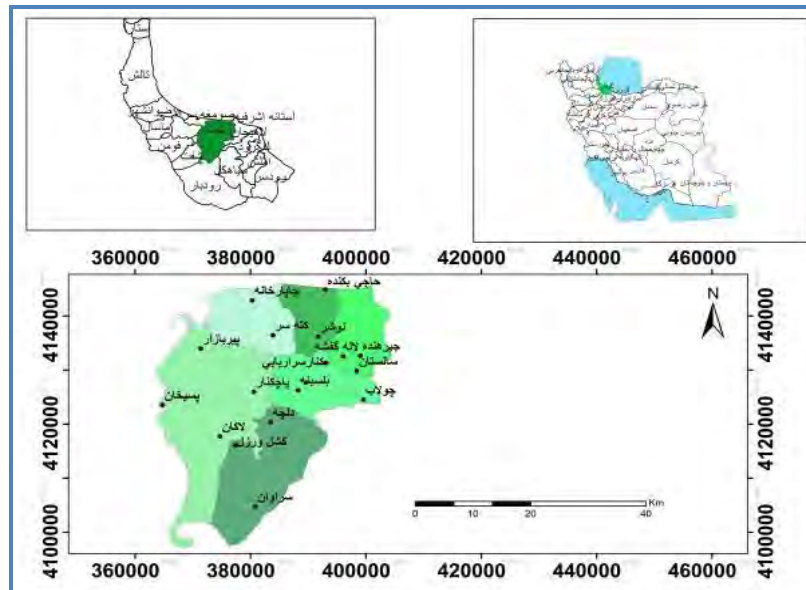
برای سنجش روایی صوری (اعتبار) ابزار پژوهش، با استفاده از روایی صوری، مبتنی بر نظرات خبرگان امر مورد تأیید قرار گرفت (حافظنیا، ۱۳۸۸: ۱۳۲). و پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ تعیین و تأیید شد (جدول ۴).

جدول ۴- مقدار ضریب آلفای کرونباخ در راستای تعیین پایایی ابزار پژوهش

شاخص	ناموسی	مالی	جانی	اجتماعی و نگهداری	کل
مقدار آلفا	۰/۶۳۹	۰/۵۶۶	۰/۷۴۹	۰/۶۸۶	۰/۶۱۹

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS₂ استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو قسمت یافته‌های توصیفی (توصیف) و یافته‌های استنباطی (تبیین) ارائه شد. در این مسیر از آماره‌های آزمون T تک نمونه‌ای، آزمون ANOVA مورد استفاده قرار گرفت.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نقشه ۱- موقعیت منطقه مورد مطالعه

یافته های پژوهش

یافته‌های توصیفی پژوهش نشان می‌دهد، ۵۷ درصد پاسخگویان مرد و ۴۳ درصد زن بوده‌اند. همچنین به لحاظ ویژگی‌های سنی، ۱۵ درصد در گروه سنی ۲۰-۳۵ سال، ۵۶ درصد در گروه سنی ۳۶-۵۰ سال و ۲۹ درصد نیز در گروه سنی بالای ۵۰ سال بوده‌اند. وضعیت سواد و تحصیلات پاسخگویان بیانگر آن است که افراد دارای تحصیلات ابتدایی با ۲۸ درصد، بیشترین تعداد و افراد دارای مدرک فوق لیسانس ۰/۵ درصد، کمترین تعداد پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۵- ویژگی‌های توصیفی (جنس، سن و تحصیلات) پاسخگویان

درصد	فراوانی	متغیرها	
		جنس	سن
۵۷/۳۰	۲۲۰	مرد	۲۰-۳۵ ساله
۴۲/۷۰	۱۲۳	زن	
۱۰۰	۳۸۴	جمع	
۱۵/۱۰	۵۸	۳۶-۵۰ ساله	بالای ۵۰ سال
۵۵/۷۳	۲۱۴	۲۰-۳۵ ساله	
۲۹/۱۷	۱۱۲	بالای ۵۰ سال	

متغیرها	فراوانی	درصد
جمع	۳۸۴	۱۰۰
تحصیلات	بی سواد	۲۰/۸۳
	ابتدایی	۲۷/۸۶
	راهنمایی	۲۶/۵۶
	متوسطه	۱۸/۲۳
	لیسانس	۵/۹۹
	فوق لیسانس	۰/۵۳
	جمع	۳۸۴

ب- یافته‌های استنباطی

ارزیابی امنیت

طبق گزارش و شاخص‌های پژوهش‌سنجش امنیت دارای ۴ مولفه (ناموسی، مالی، جانی و اجتماعی) می‌باشد (جدول ۵). هر یک از این ۴ شاخص امنیت پرداخته شده است. در زمینه ناموسی مقدار t محاسبه شده برابر با ۰/۵۵۶ است که از نظر آماری معنی‌دار نمی‌باشد لذا می‌توان گفت از نگاه روستاییان احساس امنیت در این بعد در وضعیت طبق محاسبات صورت گرفته بیشترین احساس عدم امنیت در زمینه ناموسی با میانگین ۳/۱۲ و پس از آن جانی، اجتماعی و مالی در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. در ادامه این بخش ابتدا به منظور بدست آوردن سطح سنجش احساس امنیت جامعه مورد مطالعه از آزمون تی تک نمونه‌ای یا تی تک گروهی بهره گرفته شده است. از این‌رو، در جدول شماره ۴، نمره احساس امنیت گروه نمونه با نمره معیار ۳ (طیف لیکرت از امتیاز ۱ تا امتیاز ۵ کدگذاری شده است) مقایسه شده است. اگر میانگین نمونه مورد مطالعه در متغیر مورد نظر بالاتر از عدد ۳ باشد و میزان sig نیز کمتر از آلفا ۰/۰۵ باشد می‌توان گفت که سطح متغیر مورد نظر به طور معناداری بالاتر از حد متوسط است و بالعکس. بر این اساس در ادامه روند به بررسی متوسطی قرار دارد نه می‌توان گفت خوب است نه بد است. مورد دیگر امنیت مالی است در این زمینه مقدار t محاسبه شده ۱۲/۵۶- است که از نظر آماری معنی‌دار می‌باشد لذا می‌توان گفت از نگاه روستاییان احساس امنیت در این بعد در وضعیت خوبی قرار دارد. بعد دیگر امنیت جانی است که مقدار t ۰/۱۰۷ محاسبه شده و از نظر آماری نیز معنی‌دار نشده است بر این اساس از نگاه روستاییان احساس امنیت جانی نیز در وضعیت متوسطی قرار دارد. بعد آخر سنجش امنیت بعد اجتماعی است که مقدار t محاسبه شده ۲/۹۱۳- می‌باشد که از نظر آماری نیز معنی

دار است، لذا می‌توان گفت از نگاه روستاییان احساس امنیت در این بعد نیز در وضعیت مطلوبی قرار دارد (جدول ۸)

جدول ۶- برآورد میانگین جنبه‌های مختلف امنیت

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای تخمین زده شده میانگین
۳۸۴	۳/۱۲	۰/۶۴	۰/۰۴
۳۸۴	۲/۶۴	۰/۵۷	۰/۰۴
۳۸۴	۳/۱۰	۰/۷۹	۰/۰۵
۳۸۴	۲/۹	۰/۷۵	۰/۰۵

جدول ۷- تحلیل T تک نمونه ای برای مقایسه نمره احساس امنیت نمونه‌های مورد مطالعه با نمره معیار

عدد مفروض = ۳.۱					متغیرها	
اختلاف ۹۵ درصد		اختلاف میانگین	سطح معنی‌داری	درجه آزادی		t
حد بالا	حد پایین					
۰/۱۰۲۹	-۰/۰۵۷۶	۰/۰۲۲۶۷	۰/۵۷۹	۳۸۴	۰/۵۵۶	ناموسی
۰/۳۸۳۷	-۰/۵۲۶۳	-۰/۴۵۵۰۰	۰/۰۰۰	۳۸۴	-۱۲/۵۶۱	مالی
۰/۱۰۳۶	-۰/۰۹۳۰	۰/۰۰۵۳۳	۰/۹۱۵	۳۸۴	۰/۱۰۷	جانی
-۰/۰۴۴۹	-۰/۲۳۲۴	-۰/۱۳۸۶۷	۰/۰۰۴	۳۸۴	-۲/۹۱۳	اجتماعی

جدول شماره ۸ بررسی وضعیت جرم در مناطق روستایی را نشان می‌دهد همانگونه که از جدول نمایان است نزاع و درگیری فیزیکی، سرقت دام و طیور و سرقت از مزارع و باغ‌ها بیشترین جرم‌های اتفاق افتاده در روستاهای شهرستان رشت می‌باشد.

جدول ۸- وضعیت جرم

میانگین	انحراف معیار
۰/۰۱۶۰	۰/۱۲۵۷۳
۰/۰۳۲۰	۰/۱۷۶۳۵
۰/۰۴۸۰	۰/۲۶۴۵۳
۰/۱۳۲۰	۰/۵۴۰۱۳
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰۰

۲/۱۵۸۴۸	۱/۹۴۰۰	سرقت از مزارع و باغها
۲/۴۷۳۲۳	۲/۳۲۸۰	سرقت دام و طیور
۲/۹۲۴۴۸	۴/۱۶۰۰	نزاع و درگیری فیزیکی
۰/۰۶۳۲۵	۰/۰۰۴۰	خودکشی
۰/۰۶۳۲۵	۰/۰۰۴۰	اعدام
۰/۴۹۹۳۳	۰/۱۰۸۰	بازداشت

جدول زیر نوع جرم‌های مشاهده شده توسط ساکنان روستا را نشان می‌دهد بر اساس اظهارات انجام شده بیشترین جرم با ۱۹/۶ درصد مربوط به نوجوانانی می‌شود که در خیابان‌ها پرسه می‌زنند و پس از آن تخلیه آشغال‌ها در فضاهای خالی توسط روستاییان و چه افراد رهگذر که خارج از روستا آمده و زباله‌های خود را در آن مکان تخلیه می‌کنند می‌شود.

جدول ۹- نوع جرم‌های مورد مشاهده روستاییان در روستا

خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم		
۶۷	۶۶	۹۹	۱۸	۰	فراوانی	تخلیه زباله‌ها در فضاهای خالی
۲۶/۸	۲۶/۴	۳۹/۶	۷/۲	۰	درصد	
۷۴	۹۷	۷۹	۰	۰	فراوانی	نوجوانانی که در خیابان‌ها پرسه می‌زنند
۲۹/۶	۳۸/۸	۳۱/۶	۰	۰	درصد	
۴۸	۷۹	۸۵	۲۶	۱۲	فراوانی	تخریب یا نقاشی و نوشتن روی دیوارها و یا سطح مکان‌های عمومی
۱۹/۲	۳۱/۶	۳۴	۱۰/۴	۴/۸	درصد	
۳۱	۵۶	۸۰	۷۰	۱۳	فراوانی	افراد مست در مکانهای عمومی
۱۲/۴	۲۲/۴	۳۲	۲۸	۵/۲	درصد	
۴۴	۶۴	۹۰	۴۱	۱۱	فراوانی	افراد که از مواد مخدر استفاده می‌کنند یا در حال خرید و فروش مواد هستند
۱۷/۶	۲۵/۶	۳۶	۱۶/۴	۴/۴	درصد	

جدول ۱۱ به نظرات افراد در مورد یکسری از سؤالات متفرقه در میزان افزایش احساس امنیت در روستاها پرسیده شد که بیشترین فراوانی در این میان به که حدود ۳۶ درصد ساکنان روستا با آن موافق بودند وضعیت روشنایی معابر در روستاها بود در واقع نظر اهالی بر این موضوع بوده است

که با افزایش روشنایی جرم کمتری در روستاها اتفاق می‌افتد. مورد بعدی با ۲۹/۲ درصد نظر اهالی کاهش جرم با تغییر کاربری نواحی جرم خیز بود. به این معنی که در یکسری از این روستاها بسیاری از افراد پاتوق‌هایی برای انجام خلاف مانند قمار، کشیدن مواد و ... به‌عنوان پاتوق خود قرار دادند و این امر منجر به ترس افراد و اکثر اهالی روستا می‌شود.

جدول ۱۰- نظرات افراد در مورد وضعیت روستا و راهکارهای کاهش جرم

مخالقم	مخالقم کمی	تا حدودی	موافقم	موافقم کمی	درصد	
۶/۴	۳۴/۴	۳۳/۶	۲۲/۴	۳/۲	درصد	دوست داشتنی بودن خیابان‌های روستا
۲۹/۶	۳۹/۶	۲۰/۰	۷/۲	۳/۶	درصد	دوست داشتنی بودن معماری و خانه‌های روستا
۰/۰	۱/۶	۶۸/۴	۲۹/۲	۰/۸	درصد	کاهش جرم با تغییر کاربری نواحی جرم‌خیز
۲۶/۰	۲۷/۶	۴۰/۴	۶/۰	۰/۰	درصد	استفاده از سیستم دوربین‌های مداربسته برای کاهش جرم
۲۸/۸	۳۹/۲	۳۲/۰	۰/۰	۰/۰	درصد	کاهش جرم با بهبود ظاهر جامعه
۱۷/۲	۳۰/۰	۳۵/۲	۱۲/۰	۵/۶	درصد	کاهش جرم با نشاط- بخشی به محیط و ساخت ویرانه‌های روستا
۹/۲	۱۸/۸	۳۰/۰	۳۶/۰	۶/۰	درصد	وضعیت روشنایی معابر در کاهش جرم
۱۴/۴	۲۳/۶	۳۴/۸	۲۱/۲	۶/۰	درصد	عملکرد مطلوب پلیس در برخورد با مجرمین

جدول (۱۲) میزان استفاده ساکنین روستا از رادیو، تلویزیون، ماهواره و روزنامه را نشان می‌دهد. بیشتر اهالی روستا با ماکزیمم با ۶۴/۴ درصد در هفته از تلویزیون و ماهواره استفاده می‌کنند. کمترین میزان استفاده ساکنین از روزنامه است به گونه‌ای که تنها عده محدودی از افراد آن هم بین ۱ تا ۱۰ ساعت در هفته به خواندن روزنامه می‌پردازند.

جدول ۱۱- میزان استفاده ساکنین روستا از رادیو، تلویزیون، ماهواره و روزنامه

درصد	فراوانی		
۴۹/۲	۱۲۳	۱-۱۰ ساعت	گوش دادن به رادیو
۴۴/۸	۱۱۲	۱۱-۲۰ ساعت	
۶	۱۵	بیشتر از ۲۰ ساعت	
۳۴/۴	۸۶	۱-۱۰ ساعت	مشاهده تلویزیون
۶۴/۸	۱۱۷	۱۱-۲۰ ساعت	
۱۸/۸	۴۷	بیشتر از ۲۰ ساعت	
۳۴/۴	۸۶	۱-۱۰ ساعت	مشاهده ماهواره
۶۴/۸	۱۱۷	۱۱-۲۰ ساعت	
۱۸/۸	۴۷	بیشتر از ۲۰ ساعت	
۳۳/۶	۸۴	۱-۱۰ ساعت	خواندن روزنامه
۰	۰	۱۱-۲۰ ساعت	
۰	۰	بیشتر از ۲۰ ساعت	

جدول ۱۲- عوامل موثر بر احساس امنیت در میان روستاییان شهرستان رشت

ضریب تعیین (R2)	سطح معناداری (Sig.)	مقدار T	ضریب رگرسیونی استاندارد (Beta)	ضریب رگرسیونی (B)	ابعاد
۸۶/۱	۰/۰۰۰	۲۷/۲۰۲	۰/۲۶۷	۱۲/۵۵۵	میزان تحصیلات
	۰/۰۰۰	۷۱/۵۱۳	۰/۵۵۰	۳۶/۲۶۱	جنسیت
	۰/۰۰۰	۴۳/۶۳۱	۰/۴۳۹	۱۵/۰۸۴	سن
	۰/۰۰۰	۸/۲۵۰	۰/۲۶۴	۱/۲۲۱	مسائل و مشکلات کالبدی
	۰/۰۱۶	۲/۴۱۸	۰/۰۸۲	۰/۶۹۹	نوع حادثه اتفاق افتاده در محیط
	۰/۰۱۶	۲/۴۱۰	۰/۰۸۰	۰/۴۲۹	نوع جرم

همان گونه که که جدول شماره ۱۲ مشخص گردید، هرچه ضریب بتا (Beta) و مقدار T به دست آمده بزرگتر و سطح معناداری کوچکتر باشد، بدین معنی است که متغیر مستقل تأثیر زیادی بر متغیر وابسته دارد. همچنین براساس ضریب تعیین R^2 ، ۸۶/۱ درصد از واریانس احساس امنیت در خانوارهای روستایی مورد مطالعه، توسط عوامل سن، جنسیت، میزان تحصیلات، مسائل و مشکلات کالبدی، نوع حادثه وقوع یافته در محل در این پژوهش تبیین می‌شود. همچنین به منظور تبیین میزان اثرگذاری شاخص‌های مربوط به هر یک از ابعاد مذکور، از تحلیل رگرسیونی به شرح زیر بهره گرفته شده است:

شاخص‌های سن، جنسیت، میزان تحصیلات، مسائل و مشکلات کالبدی، نوع حادثه وقوع یافته در محیط و نوع جرم به عنوان متغیر مستقل و امنیت به عنوان متغیر وابسته وارد مدل شد. بر همین مبنا همانطور که نتایج جدول ۱۲ نشان می‌دهد، براساس ضریب بتا (Beta) و سطح معناداری شاخص‌های جنسیت، سن، میزان تحصیلات، مسائل و مشکلات کالبدی، نوع حادثه وقوع یافته در محیط و نوع جرم به ترتیب تأثیر قابل توجهی بر احساس امنیت خانوارهای مورد مطالعه داشته است. بطوریکه ضریب بتا (Beta) نشان می‌دهد، جنسیت با بتای ۰/۵۵۰ بیشترین میزان تأثیر را بر متغیر وابسته دارد. بر اساس این نتیجه می‌توان گفت، یک انحراف استاندارد در متغیر جنسیت، میزان امنیت را به میزان ۰/۵۵۰ انحراف استاندارد افزایش می‌دهد و بالعکس. میزان تأثیرگذاری متغیر سن نیز به همین ترتیب قابل تبیین است؛ یعنی یک انحراف استاندارد در متغیر سن، میزان احساس امنیت را به میزان ۰/۴۳۹ انحراف استاندارد افزایش می‌دهد و بالعکس. میزان تأثیرگذاری میزان تحصیلات نیز به همین منوال در رتبه سوم قرار گرفته انحراف استاندارد در این متغیر، میزان احساس امنیت را به میزان ۰/۲۶۷ انحراف استاندارد افزایش می‌دهد و بالعکس. با توجه به جدول شماره ۸ این ۳ متغیر به عنوان متغیرهای اصلی افراد در احساس امنیت محاسبه شده‌اند.

نتیجه‌گیری

این مطالعه با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر امنیت روستاییان و تأثیر عوامل کالبدی در میزان امنیت روستاییان در شهرستان رشت صورت پذیرفت. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از آمارهای توصیفی (میانگین، فراوانی) و استنباطی (ضریب همبستگی، آزمون T-تک نمونه‌ای و تحلیل واریانس) صورت گرفت. جامعه آماری تحقیق، روستاییان ساکن روستاهای شهرستان رشت می‌باشد. در منطقه مطالعه شده، ۲۹۹ روستای دارای سکنه وجود دارد که در مجموع دارای ۳۲۱۷۰۳ خانوار و ۹۵۶۹۷۱ نفر جمعیت‌اند. واحد تحلیل، خانوارهای ساکن در این روستاها بودند، که به علت گسترده بودن تعداد روستاها، انتخاب روستاها از طریق روش تصادفی انتخاب شدند (از هر بخش با توجه به بزرگی بین ۳ الی ۴ روستا انتخاب شدند). بر این اساس جامعه آماری تحقیق ۲۵۵ نفر به روش تصادفی نمونه‌گیری شدند و مورد آزمون قرار گرفتند. طبق محاسبات صورت گرفته بیشترین احساس عدم امنیت در زمینه ناموسی

با میانگین ۳/۱۲ و پس از آن جانی، اجتماعی و مالی در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. بر اساس نظرات روستاییان امنیت در بعد مالی دارای امنیت خوب، بعد امنیت جانی متوسط، در بعد امنیت اجتماعی نیز در سطح مطلوبی قرار گرفته است. همچنین بر اساس تحلیل رگرسیونی صورت گرفته شاخص‌های سن، جنسیت، میزان تحصیلات، مسائل و مشکلات کالبدی، نوع حادثه وقوع یافته در محیط و نوع جرم به عنوان متغیر مستقل و امنیت به عنوان متغیر وابسته وارد مدل شد. طبق نتیجه بدست آمده بین شاخص امنیت و سن رابطه معنی‌داری وجود دارد بدین گونه که افراد با سن گروه‌های سنی ۵۰ سال به بالا، در سطح روستا احساس امنیت می‌کنند و گروه‌های سنی پایین‌تر احساس امنیت کمتری می‌کنند. در مورد وضعیت بعدی جنسیت بدین صورت بود که زنان و دختران جوان از احساس امنیت پایین‌تری به نسبت پسران و مردان داشتند و این می‌تواند در بعد امنیت ناموسی قرار بگیرد. متغیر مستقل دیگر میزان تحصیلات است که این شاخص نیز معنی دار بوده و افراد تحصیل کرده با توجه به بینش و دانش خود از خطرات پرهیز کرده که در نهایت منجر به احساس امنیت در آنان می‌گردد. در زمینه مسائل و مشکلات کالبدی کلیه روستاییان مجاورت با اتوبان یا جاده بین شهری، مجاورت با کارخانه‌ها و شهرک‌های صنعتی، مجاورت با بناهای مخروبه، مجاورت با رودخانه، قرار گرفتن منزل در حاشیه روستا، کوچه‌ها و خیابان‌های تاریک، نورپردازی نامناسب معابر، رشد بیش از حد درختان و کاهش میدان دید اطراف، کوچه‌ها و خیابان‌های تنگ و باریک، کوچه‌ها و خیابان‌های پر پیچ و خم، ساختمان‌های متروکه، فضاهای خالی، نبود فضای عمومی مناسب برای گذران اوقات فراغت کودکان برای افزایش نظارت بر روستا، دیوار و حصار کوتاه و خراب خانه‌ها، عدم وجود فضای مناسب برای استراحت افراد سالمند در چهارراه‌ها و ورودی کوچه‌ها مثل تعبیه صندلی، طرز برخورد یا واکنش غیرمسئولانه اهالی به جرم، نبود پارکینگ برای وسایل و ابزارآلات کشاورزی در خانه یا روستا، پراکندگی زیاد خانه‌های روستا و عبور مرور کم اهالی در شب و ظهر را از عوامل اصلی در کاهش امنیت برای اهالی دانستند. مورد دیگر نوع حادثه وقوع یافته در روستا است که بیشترین فراوانی در این میان به که حدود ۳۶ درصد ساکنان روستا با آن موافق بودند وضعیت روشنایی معابر در روستاها بود در واقع نظر اهالی بر این موضوع بوده است که با افزایش روشنایی جرم کمتری در روستاها اتفاق می‌افتد. مورد بعدی با ۲۹/۲ درصد نظر اهالی کاهش جرم با تغییر کاربری نواحی جرم خیز بود. به این معنی که در یکسری از این روستاها بسیاری از افراد پاتوق‌هایی برای انجام خلاف مانند قمار، کشیدن مواد و ... به عنوان پاتوق خود قرار دادند و این امر منجر به ترس افراد و اکثر اهالی روستا می‌شود. یکی از یافته‌های تحقیق تأثیر مثبت پاسگاه‌های پلیس و نیز عملکرد آنها در ایجاد احساس امنیت می‌باشد. با توجه به موارد گفته شده می‌توان موارد زیر را به عنوان راهکار بر اساس یافته‌های پژوهش اشاره داشت.

پیشنهادهای

کوچه‌بندی و خیابان‌کشی درست در سطح روستا
 بهبود و اصلاح معماری ساختمان‌ها و خانه‌های روستا
 استفاده از سیستم‌های دوربین مدار بسته در سطح روستا برای کنترل جرایم
 بهبود وضعیت روشنایی معابر
 کنترل و نظارت مأمورین پلیس به منظور افزایش احساس امنیت

منابع

- ادیبی سعدی‌نژاد، فاطمه؛ عظیمی، آزاده (۱۳۹۰). تبیین امنیت در محیط شهری بر مبنای پارامترهای کالبدی و طراحی (مورد شهر بابلسر). *فصلنامه آمایش محیط*، ۴(۱۵): ص ۸۱-۱۰۵.
- ایرانمنش، نسیم (۱۳۸۴). استفاده از اصول جلوگیری از جرایم از طریق طراحی محیطی و بررسی اجمالی آن در ایران. *نشریه مسکن و انقلاب*، ۳(۱۱): ص ۳۵-۱۵.
- آقابابایی، حسین (۱۳۸۹). *راهبرد پیشگیری موقعیت در مدیریت امنیت شهری با تاکید بر شهرهای ساحلی*. گیلان: انتشارات دانشگاه گیلان.
- آلیوت، جنیفر آ. (۱۳۷۸). *مقدمه‌ای بر توسعه پایدار در کشورهای در حال توسعه*، ترجمه رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا و رحیمی، حسین، تهران: انتشارات موسسه توسعه روستایی ایران.
- بذرافشان، جواد؛ طولابی‌نژاد، مهرشاد (۱۳۹۵). تحلیل اثرات و کارکردهای سرمایه اجتماعی در امنیت پایدار روستاهای مناطق مرزی بخش مرکزی شهرستان سراوان. *نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۱۶(۴۱): ص ۷۶-۵۵.
- پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۸۶). *مقدمه‌ای بر طراحی شهری در ایران*. تهران: وزارت مسکن و شهرسازی.
- پیلتن، فخرالسادات؛ برومند، مختار (۱۳۹۳). بررسی نقش سرمایه اجتماعی بر امنیت اجتماعی مورد مطالعه کلیه زنان و مردان واقع در گروه سنی ۱۸-۴۵ سال شهر جهرم. *مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۶(۲): ص ۱۱۹-۱۲۹.
- حافظ‌نیا، محمدرضا (۱۳۹۱). *سیاست و فضا*. تهران: انتشارات پاپلی.
- حسینی‌نثار، مجید؛ قاسمی، علی (۱۳۹۱). بررسی احساس امنیت و عوامل موثر بر آن در کشور. *چهارمین اجلاس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری مشهد مقدس*، ص ۱۲-۱.
- حسینیون، سولماز (۱۳۸۶). ایجاد حس امنیت در فضای شهری، *فصلنامه شهرداریها*، ۸(۸۲): ص ۸۷-۹۰.
- خمر، غلامعلی (۱۳۸۸). *اصول و مبانی جغرافیای شهری*. زابل: انتشارات قومس.
- خوشفر، غلامرضا (۱۳۸۰). بررسی میزان احساس امنیت و چگونگی مشارکت مردم در برقراری امنیت. *مجله اطلاعات سیاسی-اقتصادی*، ۱۵(۱۶۳): ص ۱۵۵-۱۴۸.
- دربان آستانه، علیرضا، عسگری، حشمت‌اله، قربانی، فاطمه (۱۳۹۳). تحلیل فضایی و پهنه‌بندی احساس امنیت روستاییان شهرستان شیروان و چرداول، *مجله آمایش جغرافیایی فضا*، ۳(۹): ص ۱۲۶-۱۰۵.

- ذوقی تنکابنی، مهرنوش (۱۳۸۸). *طراحی فضاهای معماری و شهری با تکیه بر نیازهای زنان*، همایش زن و معماری. آموزشکده فنی حرفه‌ای دخترانه سما - تهران.
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا (۱۳۸۹). *مدیریت توسعه‌ی روستایی (بنیادهای نظری)*، تهران: انتشارات سمت. روشندل، جلیل. (۱۳۷۴). *امنیت ملی و نظام بین‌المللی*. تهران: انتشارات سمت.
- رهنما، محمد رحیم؛ حسینیان، نگار (۱۳۹۴). تأثیر مؤلفه‌های کالبدی بر احساس امنیت در فضاهای عمومی (محلّه آبکوه شهر مشهد). *فصلنامه علمی-پژوهشی خراسان بزرگ*، ۶(۱۸): ص ۶۳-۷۸.
- زنگی آبادی، علی؛ زنگنه، مهدی (۱۳۹۰). *سنجش احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهرهای کوچک و مرزی (مطالعه موردی: شهر خواف)*، *فصلنامه دانش انتظامی*، سال سیزدهم، ۱(۱۳): ص ۶۵-۱۴.
- سواج، مایک و وارد، آلن (۱۳۷۲). *جامعه‌شناسی شهری*، ترجمه پوررضا ابوالقاسم تهران: انتشارات سمت.
- شجاعی باغبینی، محمد مهدی (۱۳۸۶). *مبانی مفهومی سرمایه اجتماعی*، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- شکویی، حسین (۱۳۸۵). *اکولوژی اجتماعی شهر*، انتشارات دفتر مرکزی جهاد دانشگاهی.
- غفاری، غلامرضا (۱۳۹۰). *سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی*، تهران: سازمان تحقیقات و مطالعات پژوهشکده انتظامی.
- فراهانی، حسین؛ جمشید عینالی؛ سمیه عبدلی (۱۳۹۱). *ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی مطالعه موردی: دهستان مشهد میقان شهرستان اراک*. *نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۱۳(۲۹): ص ۵۰-۲۷.
- فرخی، مهدی (۱۳۸۹). *حاشیه‌نشینی شهرها و ارتباط آن با امنیت عمومی*، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- کاظمی مطلق، نازی (۱۳۸۹). *ملاحظات امنیتی کلان شهر مشهد براساس شاخص‌های توسعه پایدار شهری*. گیلان: انتشارات دانشگاه گیلان.
- کلانتری، محسن (۱۳۸۰). *بررسی جغرافیایی جرم و جنایت در مناطق شهر تهران*. پایان‌نامه دکتری. استاد راهنما: دکتر محمد تقی رهنمایی.
- کلکوهن، ایان (۱۳۷۶). *طراحی عاری از جرم - ایجاد مناطق امن و پایدار*، مترجم: رایجان اصلی، مهرداد، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- کنت، سیلیویا و مک لوین، کتی (۱۳۹۱). *جغرافیای توسعه*، مترجم: بخشی‌زاده، فاطمه، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- لطفی، صدیقه، فرجی ملائی (۱۳۸۹). *بررسی امنیت و رضایتمندی گردشگران در ساحل دریای خزر با استفاده از مدل‌های آماری، همایش ملی بررسی فرصت‌ها و چالش‌های اجتماعی-اقتصادی در سواحل دریای خزر*، ص ۲۷-۱۲.
- ماندل، رابرت (۱۳۷۷). *چهره متغیر امنیت ملی*، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- مجیدی، سید محمود (۱۳۸۶). *حقوق کیفری اختصاصی - جرایم علیه امنیت*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- مرادی، نازیلا (۱۳۸۱). *شاخص‌های امنیت در فضاهای شهری*. *انتشارات سازمان شهرداریها*، ۴(۴۱): ص ۴۱-۲۳.

- میرحسینی، زینب‌السادات، جهانبخش، حیدر (۱۳۹۵). بررسی تأثیر مولفه‌های کالبدی بافت تاریخی بر امنیت محیطی گردشگران، *مجله هویت شهر*، ۸(۲۱): ص ۸۹-۱۰۴.
- نایی، هوشنگ؛ سلیمانی، مهدی (۱۳۹۶). بررسی رابطه وضعیت کالبدی-فضایی، جرم و احساس امنیت در فضاهاى شهری (مطالعه موردی پیاده‌روها در شهر خرم‌آباد). ۷(۲۲): ص ۱-۲۲.
- Carmona, M., Heath, T., Oc, T. and Tiesdell, S, (2003). *Public Places, Urban Spaces*, Oxford, Architectural Press.
- Cozens, P M, (2002). "Sustainable Urban Development and Crime Prevention through Environmental Design for the British City. Towards an effective urban environmentalism for the 21st Century." *Cities*, Vol. 19, NO.2 129-137
- Doenges, G, (2000). An Exploration of sense of community and fear of crime in gated communities. *Environment and Behavior*, 32(5):597-611.
- Gehl, J, (2000). *Public spaces public life* Sydney. Urban Quality Consultant.
- Jackobs, J, (1981). *The Death and life of great American Cities*, New York, NK: vintage Book
- Jones, R.W, (1999). *Security, Strategy and Critical Theory*, London: Lynne Rienner Publications.
- Karakus, O., Edmund, F., McGarrell, and Basibuyuk, O, (2010). Fear of crime among citizens of Turkey, *Journal of Criminal Justice*, 38:174-184.
- Kelly, Eric Damian, Crabtree, Dain, (2009). *Securing The Built Environment: An Analysis Crime Prevention Through Environmental Design*, Ball State University, Muncie, Indiana.
- Kimber, M, (2009). *Wigan local development framework CSPO. Community Safety & Neighbourhood Quality*, Wigan Council..
- Lawrence, L., & NCSN, (2006). *National Community Safety Network Community Safety The English Experience*. National Community Safety Network.
- Little, Jo., Ruth, P., and Kraack, A., (2005). Women's fear of crime: A rural perspective, *Journal of Rural Studies*, 21:151-163.
- Rothrock, Sara E, (2010). *Antiterrorism design and public safety: reconciling CPTED with the post*, Massachusetts Institute of Technology. Dept. of Urban Studies and Planning.
- Udovic, B, (2011). *Economic Security: Large and Small States in Enlarged European Union*, University of Ljubljana, Faculty of Social Science, Center of International Relations Available its online at: <http://www.ceeisaconf.ut>.
- Wolfers, JKLA, (1962). National security as an Aambiguous Symbol..., *Poltical Science Quarterly*, Vol.67, No.4:481-502. www.samen.mashhad.ir.